

T1.3.2_A

PŘEHLED O POČTU A STAVU (STARÝCH) ELEKTROZAŘÍZENÍ V RAKOUSKÝCH A ČESKÝCH DOMÁCNOSTECH

Shrnutí

Circular economy of waste

ATCZ205 - CEWA

1 Shrnutí T.3.2_a Staré elektrozařízení v rakouských a českých domácnostech.

Studie z jiných zemí již prokázaly četnost skladování nepoužívaných elektrických a elektronických zařízení v domácnostech. Šetření provedená v rámci projektu CEWA dokázala potvrdit tyto výsledky pro Rakousko a Českou republiku.

Šetření probíhalo pomocí online dotazníku pro domácnosti od ledna do května 2021. V Rakousku byl průzkum široce propagován prostřednictvím sociálních sítí Institutu pro nakládání s odpady a Univerzity přírodních zdrojů a aplikovaných biologických věd ve Vídni a také prostřednictvím tiskové zprávy zaměřené na zvýšení povědomí o uložených elektrických a elektronických zařízeních. V důsledku toho se tématu chopilo několik rakouských novin a zveřejnilo odkaz na dotazník. Propagaci průzkumu v České republice provedla Energetická agentura Vysočiny a jeho součástí bylo šíření mezi partnery projektu, okresní úřady a Vysoké školy.

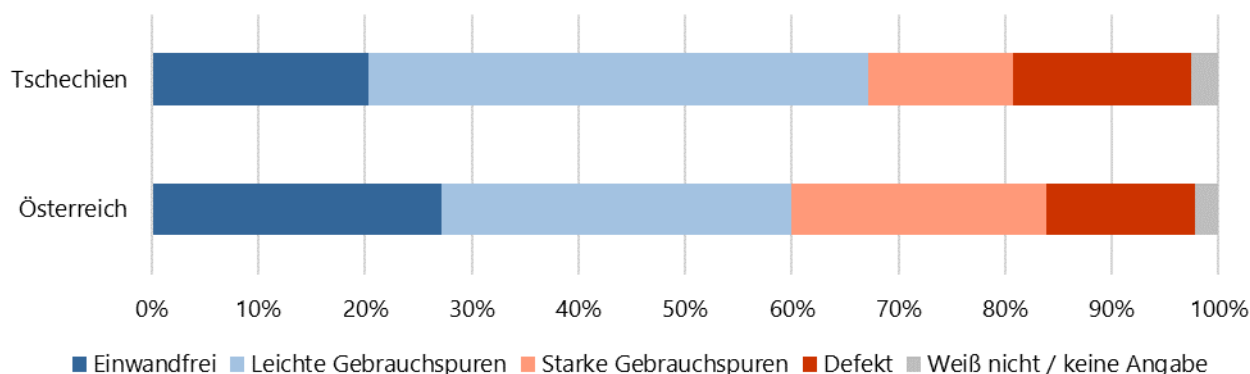
V České republice se průzkumu zúčastnilo 71 osob, z nichž 59 dotazník vyplnilo v plném rozsahu; v Rakousku dokončilo průzkum 585 z 860 účastníků.

Průzkumy ukázaly, že skladování elektrických a elektronických zařízení je v České republice i v Rakousku běžným jevem. 76 % českých respondentů uvedlo, že má alespoň jedno zařízení, které již nepoužívají nebo nepotřebují. V Rakousku byl tento podíl dokonce 92 %.

Tab. 1: Počet uložených elektrických a elektronických zařízení v ČR (počet odpovědí=71) a Rakousku (počet odpovědí=585) podle kategorie zařízení

Gerätekatgorie/ Kategorie zařízení	Anzahl/ Počet		Durchschnittliche Anzahl pro Haushalt/ Průměrný počet na domácnost	
	CZ	AT	CZ	AT
Computer und Zubehör/ Počítače a příslušenství	63	854	0,6	1,5
Unterhaltungselektronik/ Spotřební elektronika	59	793	0,9	1,4
Mobiltelefone/ Mobilní telefony	49	787	0,8	1,4
Kleine Haushaltsgeräte/ malé domácí spotřebiče	43	570	0,7	1,0
Küchengeräte/ Kuchyňské spotřebiče	34	373	0,5	0,7
Lampen/ Lampy	29	371	0,4	0,7
Bildschirmgeräte/ obrazová zařízení	28	217	0,3	0,4
Werkzeuge/ Nástroje	21	181	0,3	0,3
Spielzeuge/ Hračky	19	172	0,4	0,3
Trainingsgeräte/ Cvičební zařízení	14	61	0,0	0,1
Große Haushaltsgeräte/ Velké domácí spotřebiče	5	59	0,2	0,1
Musikinstrumente/ Hudební nástroje	3	35	0,1	0,1
Summe/ Celková částka	367	4472	5,2	8,0

V průměru bylo v každé rakouské domácnosti nalezeno 8 již nepoužívaných zařízení a v každé české domácnosti 5,2 (viz tabulka 1). Lze však předpokládat, že ne každý dotazovaný si dokázal zapamatovat a správně uvést všechna uložená zařízení, proto má výsledek spíše nižší hodnoty. Přesnější data by v tomto ohledu mohla přinést další šetření, například v podobě třídění v domácnostech. Jak ukazuje obr. 1, respondenti hodnotili svá uložená zařízení většinou v dobrém až perfektním stavu (zhruba dvě třetiny z celkového počtu). Tato množství by proto byla potenciálně vhodná pro další použití nebo opětovné použití.

Obr. 1: Hodnocení stavu skladovaných elektrických a elektronických zařízení v ČR (počet odpovědí =71) a Rakousku (počet odpovědí=585)

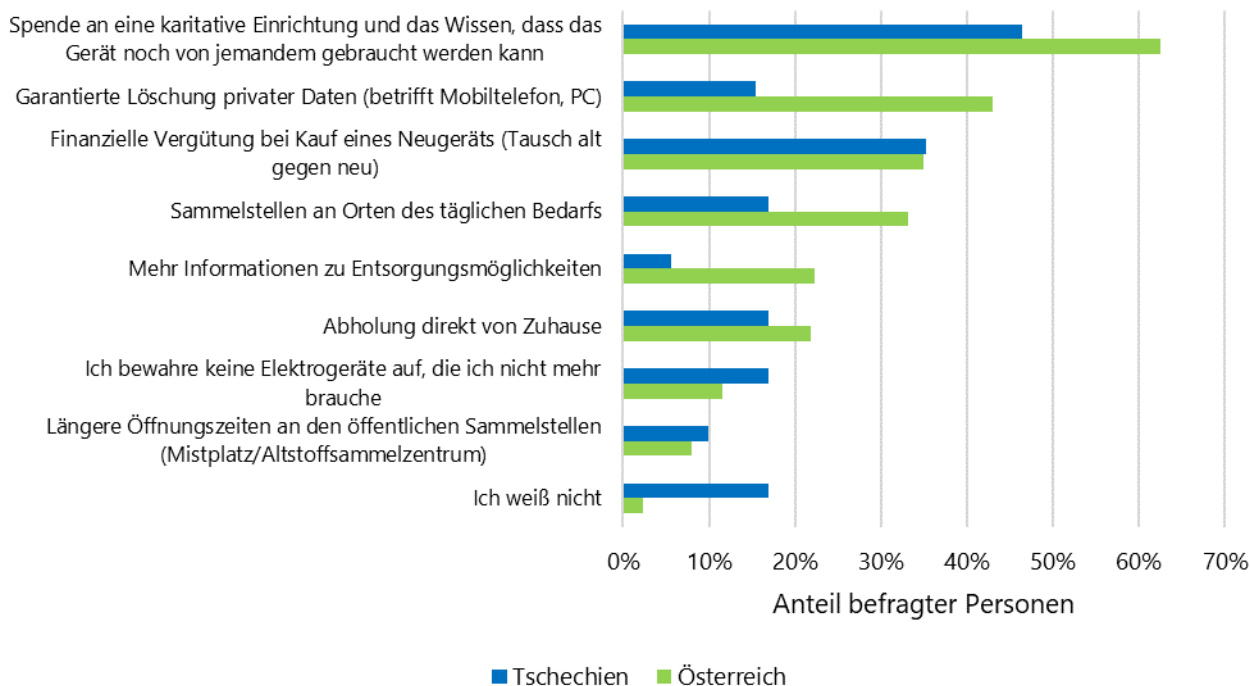
Einwandfrei = bezvadný; **leichte Gebrauchspuren** = mírné známky opotřebení; **Starke Gebrauchspuren** = velké známky opotřebení; **Defekt** = nefunkčnost; **Weiss nicht/ keine Angabe** = nevím/ žádný údaj

Na jedné straně je zde však omezení, že mnoho z těchto zařízení je již několik let skladováno a jsou obvykle poměrně staré. Medián vlastnictví byl 8 (Česká republika) nebo 10 let (Rakousko), skladovatelnost 3 nebo 4 roky. V Rakousku nebylo minimálně dva roky využito 75 % skladovacího objemu. Ve většině případů je stáří zařízení limitujícím faktorem pro opětovné použití, přičemž významně přispívají dlouhé doby skladování. Na druhou stranu někteří respondenti neměli v úmyslu své uskladněné elektrozařízení odevzdat nebo zlikvidovat, protože v něm stále viděli využití. Asi 60 % z celkového počtu bylo drženo jako rezerva, na náhradní díly, na uložená data, ze sentimentálních důvodů nebo jako sběratelský předmět. Zhruba 40 % jejich majitelů však signalizovalo ochotu je předat nebo se jich zbavit, ale dosud nedokázali svůj záměr uskutečnit nebo se potýkali s překážkami.

Hlavním důvodem pro ukládání IT a mobilních telefonů je tedy fakt, že tato zařízení obsahují data. Některé z nich se stále používají jako úložiště dat. Některá z těchto zařízení jsou však již vadná a jejich uživatelé již nemusí mít přístup k datům na nich uloženým. Mnoho respondentů chtělo zaručené vymazání dat, aby mohli IT nebo mobilní telefony s čistým svědomím předávat nebo se jich zbavit. V tomto ohledu je zapotřebí více budovat důvěru a komunikaci na straně systémů opětovného použití a likvidace, u kterých probíhá certifikované mazání dat.

Na otázku, co by motivovalo účastníky k likvidaci elektrických a elektronických zařízení, která již nepoužívají nebo je předali k opětovnému použití, většina v obou zemích uvedla, že by zařízení darovali neziskové organizaci (Česká republika: 46 %, Rakousko: 62 % (viz obr. 2)). Někteří z účastníků měli v úmyslu je prodat, darovat či zlikvidovat, ale zatím jim v tom bránila snaha o ně pečovat. Účinnou pobídkou by zde mohly být snadnější možnosti odevzdání (např. prostřednictvím sběrných boxů nebo na místech každodenního použití), finanční odměny a sdělení, že zařízení darujeme na dobrou věc. Zapojení charitativních organizací do sběrových iniciativ by proto mohlo být důležitým krokem v motivaci lidí k odevzdání nebo likvidaci odpadu.

Podíl

Obr. 2: Motivační faktory pro předávání elektrických a elektronických zařízení, která se již nepoužívají v České republice (počet odpovědí=71) a Rakousku (počet odpovědí=585)

Anteil der befragter Personen = procento dotazovaných osob

Spende an eine karitative Einrichtung und das Wissen, dass das Gerät noch von jemanden gebraucht werden kann= Přispějete na charitu a budete si jistí, že někdo může zařízení stále používat

Garantierte Löschung privater Daten (betrifft Mobiltelefon, PC) = Garantované vymazání soukromých dat (platí pro mobilní telefon, PC)

Finanzielle Vergütung bei Kauf eines Neugeräts (Tausch alt gegen neu) = Finanční kompenzace při koupi nového zařízení (výměna starého za nové)

Sammelstellen an Orten des täglichen Bedarfs = Sběrná místa v místech (denní potřeby)

Mehr Informationen zu Entsorgungsmöglichkeiten = Více informací o možnostech likvidace

Abholung direkt von zu Hause = Vyzvednutí přímo z domova

Ich bewahre keine Elektrogeräte auf, die ich nicht mehr brauche = Nenechávám si elektronická zařízení, která už nepotřebuji

Längere Öffnungszeiten an den öffentlichen Sammelstellen (Mistplatz/Altstoffsammelzentrum) = Delší otevírací doba na veřejných sběrných místech (skládka/sběrna odpadu)

Napříč všemi skupinami produktů byl hlavním důvodem pro ponechání zařízení přístup, kdy je možné zařízení čas od času použít jako rezervu. Velmi dlouhé doby skladování však v některých případech vyvolávají otázky, zda budou tato elektronická zařízení skutečně znovu používána. Potřebný proces reflexe by mohl být iniciován zvyšováním povědomí, v jehož kontextu by se spotřebitelé mohli rozhodnout, zda jej předají nebo se ho zlikvidují.

Na každé desáté elektrické zařízení už respondenti v obou zemích zapomněli a připomněl je až průzkum. I v tomto ohledu by osvětové kampaně mohly upozornit na zapomenuté předměty a informace o možnostech darování by mohly přispět k vyšším objemům sběru.